

8 2004

Щомісячний науково-практичний
господарсько-правовий журнал
видається з 1 січня 1996 р.

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ГОСПОДАРСТВО і ПРАВО

ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ПРАВА
І ПІДПРИЄМНИЦТВА
АПРН УКРАЇНИ

СПІЛКА ЮРИСТІВ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
НАН УКРАЇНИ

Шеф-редактор
МАКАРОВА
Алла Іванівна

Редакційна
колегія:

ХАВРОНЮК
Микола Іванович
головний
науковий
редактор

МЕЛЬНИК
Микола Іванович
заст. головного
наукового
редактора

ВАСИЛИК О.
ДЕМЧЕНКО С.
ЗАБІГАЙЛО В.
ЗАДОЯ А.
ЗАКАЛЮК А.
КУБКО Е.
КУЗНЕЦОВА Н.
МАМУТОВ В.
НАВРОЦЬКИЙ В.
ТКАЧЕНКО Н.
ТОРГАНІН О.
ХМІЛЬ Ф.
ЧЕЧЕТОВА Н.
ШАКУН В.
ШЕГДА А.

ТРОФІМОВ
Сергій Станіславович
радник головного
наукового
редактора

У НОМЕРІ:

ЕКОНОМІКА

- Ольга Симсон**
Правовая квалификация инновационной деятельности 3
- Олена Синкова**
До проблеми регулювання ринку бухгалтерських послуг 7

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

- Борис Поляков**
Порядок установления и изменения пассива должника в отношении несостоятельности (банкротства) 11
- Юрій Притика**
Актуальні проблеми застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі 16
- Ольга Гласова**
Проблеми, що виникають у процесі визначення підвідомчості справ за участю сільськогосподарських підприємств 21

- Наталья Дятленко**
Особенности определения субъектов хозяйствования в Хозяйственном кодексе Украины 25

- Інеса Анохіна**
Поняття та правовий статус органів державного регулювання суб'єктів природних монополій 32

- Катерина Кочергіна**
Інтереси, функції та правові засоби в генезисі формування організаційно-правових форм комерційних юридичних осіб 36

- Олена Черненко**
Деякі аспекти правового статусу державних підприємств за чинним законодавством України 40

- Володимир Марков**
Уточнення складу та змісту установчих документів суб'єктів підприємництва 43

- Олександр Каптанов**
Види антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання 47

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

- Вікторія Остапчук**
Питання реформування адміністративної відповідальності за порушення авторського права та суміжних прав 51

- Тимофій Баган**
Службовець державної установи та організації: поняття та характеристика правового статусу 55

- Сергій Федоров**
Класифікація фінансово-правових норм 59

- Ігор Беззлудий**
Співвідношення понять «банківська послуга», «банківський правочин» і «банківська операція» 63

На першій сторінці
обкладинки –
пам'ятник
Магдебурзькому
праву в м. Києві

Олег Шеремет

Проблеми оподаткування діяльності повних товариств

68

Дмитро Шаповалов

Питання протидії розкраданню позабюджетних державних коштів
в умовах трансформації системи державного управління

72

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Тетяна Подорожна

Теоретичні аспекти поняття норми бюджетного права України

75

Людмила Панова

Нарис з історії державної позикової політики 1917–1990 рр.

78

Галина Лаврик

Підсумки «дехристиянізації», нормативного регулювання сімейно-шлюбних
відносин у Кодексі законів про сім'ю, опіку, шлюб і акти громадянського стану
УСРР 1926 р.

83

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Віталій Олюха

Суб'єкти публічного договору

88

Юрій Заїка

Здійснення права на спадкування

91

Віталій Васильченко

Соціально-правова сутність спадкового права та його зв'язок
з політичними й економічними реформами

94

Олена Кохановська

Актуальні теоретичні проблеми співвідношення інформаційних прав
і прав інтелектуальної власності

99

Леся Музика

Законодавство у сфері комунальної власності потребує
подальшого вдосконалення

105

Ольга Ваянова

Авторсько-правова природа інтерв'ю

108

ТРУДОВЕ ПРАВО

Віктор Щербина

Правовий примус – основа норм охоронної функції трудового права

110

Валентина Швайковская

Правова природа участя работников в локальном нормативно-правовом
регулировании труда

116

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Лілія Амельчева

Проблеми реалізації та захисту права громадян на безпечні та здорові
умови праці як об'єкта національної безпеки

119

Ольга Совгиря

Законодавче закріплення правового статусу парламентської опозиції
в Україні

124

Олександр Радченко

Структура правового становища (статусу) парламентарія як посадової особи

128

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Людмила Мостепанюк

Довічне позбавлення волі: історія і сучасність

131

Владислав Антипов

Проблеми застосування до неповнолітніх певних видів кримінального покарання

134

Анна Дандіна

Охорона моральності в кримінальному праві (порівняльне дослідження)

138

Олександр Сапронов

Про відповідальність за порушення порядку вилучення та використання
донорської крові, її компонентів чи препаратів

142

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС. КРИМІНАЛІСТИКА

Наталія Марущак

Про зміст принципу поваги до гідності особи в кримінальному судочинстві

146

Людмила Паламарчук

Криміналістична характеристика незаконного втручання в роботу електронно-
обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж

150

ПІДСУМКИ «ДЕХРИСТИЯНІЗАЦІЇ», НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІМЕЙНО-ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН У КОДЕКСІ ЗАКОНІВ ПРО СІМ'Ю, ОШКУ, ШЛЮБ І АКТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СТАНУ УСРР 1926 р.

Галина Лаврик,

канд. істор. наук, доцент, докторант кафедри історії України
Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка



Кодекс про шлюб і сім'ю України, новий Сімейний кодекс України мали сприяти поліпшенню регулювання сімейних відносин між їх учасниками відповідно до вимог сьогодення та давньої традиції церковної оніки цими відносинами, яка виявлялася на всіх стадіях існування шлюбу – від укладення до припинення. Тож при підготовці Сімейного кодексу України, що набрав чинності з 01.01.2003 року, на користь визначення канонічного права як потужного регулятора сімейних відносин [1, с. 63] наводилися досить вагомі аргументи [2, с. 59–61].

У багатьох положеннях Кодексу «функцію, аналогічну положенням канонічного права, за недодержання яких особу чекає наперед моральний осуд» [3, с. 10], убачають навіть тоді, коли за цим документом релігійний шлюб державою не визнається і, звісно, не тягне за собою будь-яких правових наслідків. Для більш докладного обґрунтування такого підходу необхідно розглянути те, як релігійні моделі нормативного регулювання сімейно-шлюбних відносин усувалися із єдиної централізованої правової системи, що вибудовувалася радянською державою у пореволюційне десятиліття. Так, декрети «Про громадянський шлюб, про дітей і про ведення книг актів стану», «Про розірвання шлюбу», котрі були прийняті на засіданні ВЦВК РСФРР і опубліковані за підписами В. Леніна та Я. Свердлови відповідно 16 й 18 грудня 1917 р., ліквідовували шлюб і розлучення за релігійним обрядом. Юридичної сили набував лише шлюб, оформлений через органи державної влади, – відділи записів шлюбів і народжень при міській (районній, повітовій або волостній земській) управі. Справи про розлучення вилучалися з відома церкви, передбачалося вільне розлучення на прохання подружжя або одного з них [4, статті 152, 160]. Заява про розлучення розглядалась і вирішувалась судом, а при взаємній згоді подружжя – відділами запису актів громадянського стану (загсу).

Декретом Раднаркому РСФРР «Про відокремлення церкви від держави і школи

від церкви» від 23.01.1918 р. встановлювалося, що «акти громадянського стану ведуться виключно цивільною владою: відділами запису шлюбів і народжень» [5, т. 1, с. 371–372]. На проєкті цього декрету біля пунктів про відокремлення церкви від держави В. Леніним були зроблені помітки: «викреслити із паспортів тощо; метрики – поки що?» [5, с. 372]. Їх взяли до відома, тобто визнали за необхідне зберегти метричні записи, заперечуючи причетність до них, як, власне, і до будь-яких державних справ, церкви. За інструкцією Наркомату юстиції РСФРР «Про порядок проведення в життя декрету «Про відокремлення церкви від держави і школи від церкви» від 24.08.1918 р. «метричні книги всіх віросповідань за всі роки, за якоїсь причини не вилучені до цього часу із духовних консисторій, духовних управлінь, міських управ (єврейські метричні книги) та інших губернських сховищ метрик», малі бути негайно передані до губернських (обласних) відділів загсу. Метричні книги «із міських і сільських храмів» підлягали негайному вилученню радами робітничих і селянських депутатів. Служителям культу після вилучення книг надавалося право зробити з останніх потрібні їм копії [4, ст. 685].

У першому радянському сімейному кодексі – Кодексі законів РСФРР «Про акти громадянського стану, шлюбне, сімейне й опікуєське право», прийнятому ВЦВК РСФРР восени 1918 р., громадянський (зарєстрований) шлюб розглядався як засіб боротьби з церковним шлюбом [6, с. 36]. У ньому зазначалося, що тільки громадянський (світський) шлюб, зарєстрований у відділі записів актів громадянського стану, надає подружжю відповідні права та обов'язки. «Шлюб, здійснений за релігійними обрядами і за сприяння духовних осіб, не дає ніяких прав і обов'язків для осіб, які одружилися, якщо він не зарєстрований в установленому порядку» [5, т. 3, с. 342].

Низка правових актів, передбачених із приводу негайних радикальних перетворень

«складної плюралістичної системи нормативного регулювання сімейної поведінки» [7, с. 156], конкретизоване радянським урядом України положення ст. 8 декрету робітничо-селянського уряду України «Про відокремлення церкви від держави і школи від церкви» від 22.01.1919 р. про ведення актів громадянського стану «виключно цивільною владою» [8], характеризувала усталені інтереси російського більшовицького режиму щодо здійснення – одночасно з відокремленням церкви від держави «громадянської реєстрації». Ця одна із найважливіших і найскладніших, у більшовицькому розумінні, реформ мала на меті «переробку» поглядів на всі звички домашнього вжитку, на всі сімейні та родинні відносини, в основі яких на той час були «релігійний» світогляд, різного роду застарілі звички і забобони [9].

У перші роки радянської влади, як і за царських часів, в Україні відбувалася реєстрація переважно чотирьох актів громадянського стану: шлюбів, народжень, розлучень та смертей. Здійснювали її органи радянської влади відповідно до правил, закріплених декретами Раднаркому УСРР «Про громадянський шлюб і про ведення книг актів громадянського стану» та «Про розлучення» від 17.02.1919 р., опублікованими за підписами голови Раднаркому УСРР Х. Раковського, наркома юстиції УСРР О. Хмельницького та керуючого справами уряду М. Грановського [10]. Положення декрету «Про розлучення» поширювалися і на церковні та релігійні шлюби дореволюційного періоду, що тепер прирівнювалися до зареєстрованих громадянських шлюбів і визнавалися дійсними [11].

З прийняттям 04.03.1919 р. декрету Раднаркому УСРР «Про права громадян змінювати свої прізвища і прізвиська» перелік реєстраційних книг у загах поновлювався книгами записів осіб, що змінили свої прізвища і прізвиська, крім випадків вступу в новий шлюб [12]. Невдовзі тут почали вести і книги записів заяв про походження зачатих позашлюбних дітей та книги записів безсісно відсутніх, які пізніше в радянській адміністративній практиці не прижилися. Книги записів безсісно відсутніх, за офіційними поясненнями, скасували як такі, що мали значення швидше в буржуазних державах для кредиторів.

Слід зазначити, що запровадження згаданих записів передбачалося Кодексом законів УСРР «Про акти громадянського стану, про шлюб, сім'ю та опіку», опублікованим у липні 1919 р. за підписом (за голову Раднаркому) наркома юстиції УСРР О. Хмельницького в газеті «Известия Киевского Совета

рабочих депутатов». Цей документ, який був технічно дуже вдалою переробкою російського Кодексу 1918 р. і був побудований на тих самих принципових основах, що й кодекс РРФСР [13], фактично не був введений в дію. Його навіть не публікували у Збірнику законів і розпоряджень робітничо-селянського уряду України.

Проте українська адміністративна і судово-практика, керуючись революційною правосвідомістю, «вміло і твердо» запроваджувала у життя відтворені цим документом положення декретів Раднаркому УСРР від 20.02.1919 року, що «заміняли попередню церковну форму шлюбу реєстрацією шлюбу перед радянською владою, відібрали будь-яке юридичне значення у релігійному обряді взяття шлюбу і ліквідували всі освячені церквою патріархально-феодалні перешкоди до шлюбу» [14, с. 228].

Задекларована принципова відмова радянської влади від дореволюційної практики ведення метричних книг значною мірою зумовила проголошення основного правила про безоплатність записів актів громадянського стану, але не стала на заваді встановленню зборів за видачу документів на основі цих записів – копій, виписок про народження і смерть, довідок чи свідоцтв і посвідчень, що прирівнювалися до виписок. Вони, як і оригінали, згідно з постановою ВУЦВК УСРР від 05.04.1922 р. під назвою «Статут про Державний гербовий збір», починаючи з 1 квітня цього року, підлягали звичайному (простому) гербовому збору в 60 коп. у довоєнних карбованцях [15]. (Зауважимо, що до Жовтневої революції 1917 р. цей вид платежу за видачу метричних виписок становив 75 коп.).

Разом із гербовим збором та сумами на витрати за публікації тепер за видачу витягів і довідок із метричних і реєстраційних книг стягувався місцевий збір. Його ставки, визначені в УСРР постановою ВУЦВК і Раднаркому від 17.01.1923 р. «Про встановлення місцевого збору за видачу витягів та довідок з реєстраційних книг», у розмірі, не вищому 15-кратній суми належного гербового збору, були зменшені постановою ВУЦВК і Раднаркому від 6 лютого цього року і становили не більше 2 крб золотом. Відповідно до вміщеного у цьому документі реєстру звільнень від гербового збору місцевий збір не сплачувався за «первісні» витяги, нотатки про шлюб, зроблені органами загсу на особових посвідченнях з метою запобігання подвійним шлюбом, усі витяги й довідки, призначені для подання «у справах трудового й військового відбутку», соціального забезпечення, страхування тощо. Звільнялися від

указаного платежу всі незамовні особи в разі підтвердження цього відповідними документами, виданими відділами соціального забезпечення, сільськими радами, районними виконкомом, комітетами незамовних селян чи професійними спілками [16; 17].

Однак це не виключало появу звернень до центральних органів влади зі змістом, подібним тому, який мав лист, надісланий селянами Лубенського округу Полтавської губернії голові Раднаркому УСРР у листопаді 1923 р. До наболілих проблем, з яких Голові Раднаркому належало «винести і застосувати свої владні повноваження», селяни відносили «таємні і відкриті утиски, гоніння і всілякі переслідування церкви православного духовенства і віруючих громадян». До них, за свідченням авторів листа, вдавалися, всупереч «існуючому закону і правилам свободи совісті та релігійних переконань», чимало представників і працівників, а також організації радянської влади, уявляючи себе «необмеженими володарями майна, особи і навіть життя забитого і замученого ними темного селянства». У багатьох місцях Лубенського округу на Полтавщині, як далі повідомляли його жителі, ці «володарі» установили для них непомірно високу плату за «право хрещення, вігнання, видачу метрик тощо». Яблунівський райвиконком, наприклад, за право хрещення стягував близько 2 млрд крб, за право вігнання – близько 4 млрд крб, майже щоденно підвищуючи розмір цих платежів [18].

Власне, місцевий збір із заяв про зміну прізвищ та імен як таких, що не мали загальнообов'язкового характеру, в УСРР за погодженням з ВЦВК та Раднаркомом СРСР з 30.12.1924 р. складав також чималу суму – близько 5 крб золотом [19]. Ці факти свідчать, що так чи інакше регламентація записів актів громадянського стану об'єктивно була включена в систему соціально-економічних відносин, яка складалася у радянських республіках в умовах непу. З точки зору характерних для неї оцінок та ідеологічних штампів вибудовувалася структура нового російського Кодексу законів про шлюб, сім'ю і опіку, переосмислювалися і коригувалися його положення, що стосувалися порядку документування актів громадянського стану. У той час як Кодекс 1918 р. у перших своїх статтях зосереджував увагу на організації органів запису (оформленні шлюбних і сімейних відносин), зазначав у пояснювальній записці до проекту Кодексу законів про шлюб, сім'ю і опіку РСФРР 1925 р. Д. Курський, цей проект ставить ці формальні моменти на належне місце і всю свою увагу зосереджує на матеріальних моментах, тобто на законах,

які визначають права і обов'язки, породжені шлюбними і сімейними відносинами, незалежно від того, оформлені (зареєстровані) ці відносини чи ні [20]. Оскільки у 1918 р. відокремлення церкви від держави у радянській Росії тільки втілювалося у життя, перші революційні закони про шлюб були спрямовані на руйнування церковного шлюбу, як «єдиного джерела ... матеріальних прав і обов'язків подружжя», то і перший кодекс сімейного права – Кодекс 1918 р., за свідченням Д. Курського, був побудований як закон, що організовував громадянський (світський) шлюб. Тепер, коли необхідність боротьби з церковним шлюбом, на його думку, практично не мала колишнього значення, у проекті нового Кодексу про сім'ю, шлюб і опіку увагу було зосереджено на захисті більш слабких суб'єктів прав сім'ї і шлюбу [20, с. 144–145].

Але якщо в РСФРР з переходом до непу переглядався сімейно-шлюбний кодекс, у тому числі на предмет відповідності його положень усталеному порядку реєстрації актів громадянського стану, то в УСРР, де діяли лише декрети про шлюб та розлучення і практика у сфері сімейного права керувалася революційною правосвідомістю [14, с. 229], докладали зусиль до підготовки видання такого кодексу.

З другої половини 1923 р. у відділі кодифікації законів і законодавчих завбачень Наркомату юстиції УСРР під керівництвом Ю. Мазуренка розпочалося розроблення проекту Кодексу законів про громадянський стан, до якого окремими розділами повинні були увійти шлюбне, сімейне і опікунське право. (У процесі «проходження» через законодавчі органи УСРР цей проект отримав назву «Кодекс законів про сім'ю, опіку і про акти громадянського стану», яка насправді була вужчою за його зміст: тоді він уключав і розділи «Про право громадян змінювати свої прізвища й імена», «Про визнання особи безвісно відсутньою або померлою» [21, с. 23]).

З початку обговорення цього документа найгострішим виявилася питання про «обов'язковість реєстрації шлюбу». На відміну від проекту російського Кодексу законів про шлюб, сім'ю і опіку, проект українського Кодексу законів про сім'ю, опіку і про акти громадянського стану, як стверджував Ю. Мазуренко, «прямо підходив до обов'язковості реєстрації як засобу боротьби з релігійними шлюбами, визнаючи в інших випадках фактультативність її» [22, с. 15]. Коли «саме життя – новий побут – ламали «реєстраційні рамки» шлюбу, а особисті та майнові права чоловіка і дружини належним чином охоронялися і без них пролетарським судом й

іншими органами нашої держави», на його думку, не варто було вимагати обов'язкової реєстрації шлюбу від кожного подружжя. Це стосувалося лише тих осіб, які, укладаючи шлюб, убачали в ньому «таємничість» і мали наміри здійснювати його за «релігійною обрядовістю» [22, с. 15–16].

До «релігійного» шлюбу радянська влада в Україні ставилася настільки «байдуже (юридично)», що посвідчення про нього не могло слугувати доказом існування фактичного подружжя, як їх спільне проживання, ведення господарства, особиста кореспонденція тощо. «За нашим законодавством визнається дійсним тільки шлюб громадянський, – зазначалося у тезах доповіді «Сімейне і шлюбне право», виголошених на Всеукраїнській нараді жіночих відділів КП(б)У 10.08.1924 р., а шлюби, укладені (за винятком дереволуційних) або ті, які укладаються нині, за релігійним обрядом, не мають ніякого юридичного значення» [22, с. 43].

Аналогічним чином автори цього документа підходили і до вирішення питання про розлучення, припинення шлюбу. Висловлюючись за встановлення «факультативності реєстрації шлюбу» (збереження її обов'язковості лише для «релігійних» шлюбів), вони сподівалися на «значне спрощення питання про розірвання шлюбу»: до реєстрації розлучення (факт якого підтверджувався будь-якими способами, включаючи і свідчення сторонніх осіб) громадяни мали вдаватися в тому випадку, коли їх шлюб був зареєстрований [22, с. 43].

Учасники дискусії, яка з листопада 1925 р. по вересень 1926 р. велася навколо проекту українського Кодексу законів про сім'ю, опіку і про акти громадянського стану, у більшості своїй були солідарні з висловлюваними доповідачами, близькими до більшовицької партії, ідеями про те, що потреба у закладенні до цього документа принципу необхідності реєстрації шлюбу в органах загсу, аж до заперечення «дійсності» незареєстрованих шлюбів, відпала. Не наполягали, щоб шлюби реєструвалися в органах загсу з метою боротьби з церковною формою шлюбу й делегати II з'їзду робітниць і селянок Катеринославського округу під час обговорення на ньому 3.01.1926 р. доповіді товариша про шлюбне і сімейне право [23].

Загалом з'ясувалося, що постановка питання про реєстрацію шлюбу в органах загсу для визнання його «дійсності» була «цілком зрозумілою і політично правильною» у початковий період радянського будівництва, коли заміна релігійної форми шлюбу світською формою розглядалася в основному як засіб боротьби з релігійним

впливом і забобонами у сфері шлюбу. Упродовж 9 років діяльності радянських законів політична обстановка значно змінилася. Громадянський шлюб міцно ввійшов у життя і значною мірою витіснив церковний шлюб. Тож прийнятий 31.05.1926 р. на 3-й сесії ВУЦВК 9-го скликання Кодекс законів про сім'ю, опіку, шлюб і акти громадянського стану, що набрав чинності з 1 вересня цього року, у сфері шлюбних відносин закріплював принципи *обов'язковості і юридичного значення реєстрації шлюбу* [1, с. 231].

«Акти громадянського стану веде виключно цивільна влада, – зазначалося у ст. 1 Уставу про реєстрацію актів громадянського стану [24, с. 32], тобто центральні відділки запису актів громадянського стану в складі адміністративних відділів Наркоматів внутрішніх справ УСРР та АМ СРР, окружні відділки запису актів громадянського стану у складі адміністративних підвідділів, адміністративних відділів окружних виконкомів та діловодства запису актів громадянського стану адміністративних відділків райвиконкомів тощо. Це означало, що держава і надалі не визнавала «сили» церковного шлюбу, але «мирилася» з ним лише з тактичних міркувань. Церква, за законом про відокремлення її від держави, є приватна і добровільна організація вірних, пояснювалося на сторінках популярного наукового двотижневика Всеукраїнської ради спілок безвірників «Безвірник», отже, її настанови не мають для держави ніякого значення. Вірні можуть скільки їм забажається вілпатися у церкві – ніхто їм, звичайно, не заборонить визнавати, коли їм це подобається, стару лицемірну й рабську сім'ю, яку захищала релігія й буржуазія; та щоб одержати юридичні права, пов'язані із шлюбом, треба зареєструвати його в ЗАГСі [25, с. 21].

Таким чином, зміна політичної ситуації у зв'язку з жовтневим переворотом 1917 р. призвела до втрати наукової і загальної культурологічної традиції нормативного регулювання сімейної поведінки. Разом із процесом відокремлення церкви від держави радянська влада здійснювала передачу ведення актів громадянського стану державі, оголосивши, наприклад, шлюб звичайною угодою, що підлягала реєстрації і вільному розірванню за заявою хоча б однієї із сторін. При цьому, окрім завдань формальної ліквідації церковної метрикації на користь сімейно-шлюбних відносин, законодавство про здійснення записів актів громадянського стану перших років радянської влади, Кодекс законів про сім'ю, опіку, шлюб і акти громадянського стану УСРР 1926 р. покликані були виконувати завдання значно ширшого масштабу з

явно вираженим політичним підтекстом. Показовими у цьому плані є висновки про напесення духовенству «приголомшливого удару», вчиненого вилученням метричних книг, зроблені в дусі революційного часу в офіційних виданнях 20-х років. «Встановлення реєстрації шлюбу, – зазначав О. Приградов-Кудрін, – викликано боротьбою з церквою. ... При відокремленні церкви від держави, невизнанні здійснюваного церквою шлюбу і при відсутності будь-якого іншого акту, що встановлював наявність шлюбу, населення, звичайно, схилилось би до продовження церковної обрядовості» [26, с. 4].

Література

1. Ромовська З. Сімейний кодекс України: погляд в майбутнє // Право України. – 2001. – № 2. – С. 63–69.
2. Дразевіч Л. Чи потрібно узаконювати релігійні шлюби в Україні? // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 8. – С. 59–61.
3. Ніколаєва Т. Європейські цінності Сімейного кодексу // Юридичний вісник України. – 2003. – 9–15 серпня. – № 32. – С. 10.
4. Сборник узаконений и распоряжений Рабочего и Крестьянского правительства. – М., 1918. – № 10.
5. Декреты Советской власти. – М., 1957.
6. Семидеркин Н. А. Создание первого брачно-семейного кодекса. – М., 1989.
7. Курильски-Ожвини Ш. Русская культурная модель и эволюция нормативного регулирования семьи: [Православная религия, русское семейное право] // Общественные науки и современность. – 1995. – № 5. – С. 156–161.
8. Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины (далі – СУ УССР). – Х., 1919. – № 3. – Ст. 37.
9. Державний архів Харківської області. – Ф. Р-202. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 51 зв.
10. СУ УССР. – Х., 1919. – № 12. – Ст. 144, 145.
11. Собрание узаконений и распоряжений Всеукраинского Революционного Комитета. – 26 декабря 1919 – 10 февраля 1920 г. – № 1. – Ст. 10.
12. СУ УССР. – Х., 1919. – Ч. 2. – Ст. 226.
13. Сливичкий В. И. Кодекс законов о семье, опеке, браке и об актах гражданского состояния // Вестник советской юстиции. – 1925. – № 22 (56). – С. 23–32.
14. Сливичкий В. И. Основные вопросы брачного и семейного права УССР // Памяти проф. В. М. Гордона. – Х., 1927. – С. 222–255.
15. СУ УССР. – Х., 1922. – Ч. 16. – Ст. 266.
16. СУ УССР. – Х., 1923. – № 29. – Ст. 52.
17. СУ УССР. – Х., 1924. – № 6. – Ст. 41.
18. Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 1775. – Арк. 172.
19. СУ УССР. – Х., 1924. – № 21. – Ст. 333.
20. Курский Д. И. Избранные статьи и речи. – М., 1948. – С. 143–150.
21. Вестник Советской юстиции. – 1924. – № 14.
22. Мазуренко Ю. П. Вопросы семейного и брачного права. – Х., 1924.
23. Державний архів Дніпропетровської області. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 817. – Арк. 1–9, 95–96.
24. Кодекс законів УСРР про сім'ю, опіку, шлюб і про акти громадянського стану. – Х., 1927.
25. Тим С. Цивільний та церковний шлюб // Безвірник. – 1928. – № 1. – С. 15–22.
26. Приградов-Кудрин А. И. Брачное право и наследование // Ежегодник советской юстиции. – 1922. – № 12. – С. 4–18.

